

LITERATURA

RANKRASČIAI

Lietuvos TSR MA Istorijos instituto Archeologijos sektoriaus archyvas. 1948 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita.

Tautavičius A. 1963 m. gegužės 8—28 d. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Kretingos, Klaipėdos, Šilutės ir Tauragės rajonuose ataskaita. Rankraštis. V., 1963.

SPAUSDINTI DARBAI

Acsádi G., Nemeskéri J. History of Human Life Span and Mortality. Budapest, 1970.

Adomonis T. Lietuvių išeiginiai drabužiai IX—XVI amžiuje.—Menotyra, 1976, Nr. 6.

Angel J. L. Physical and psychological factors in culture growth.—In: Selected Papers of the V International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences. Philadelphia, 1950.

Antanavičius J. Balno kilpos Lietuvoje X—XIV a.—MAD, A 1 (54), 1976.

Bass W. M. Human Osteology: a Laboratory and Field Manual of the Human Skeleton. Colombia, 1971.

Belniak T. et al. Crania et alia ossa Polonica. Cmentarzysko w Gródku nad Bugiem XIII—XVII w. (MPA, n 50). Wrocław, 1961.

Berry A. C., Berry R. J. Epigenetic variation in the human cranium.—Journal of Anatomy, 1967, № 101, 2.

Bezenberger A. Einige ostpreussischen Hügelgräber Mischeiken, Kr. Memel.—Prussia Ber., 1893, H. 18.

Bezenberger A. Hügelgrab bei Eglischken, Kr. Memel.—Prussia Ber., 1900, H. 21.

Bezenberger A. Hügelgrab an der Grenze von Gr. Blumenau, Kr. Fischhausen.—Prussia Ber., 1914, H. 23.

Blajerová M. Antropologická charakteristika kosterých pozůstatků ze středověkého pohřebiště v Oškobru.—Památky archeologicke, 1974, № 65.

Brothwell D. R. Palaeodemography.—In: W. Brass, Biological Aspects of Demography. London, 1971.

Česnys G. Craniological characteristics of the 14th—17th cc. population in Lithuania. III. Non-Metric Traits.—PA, 1977, t. 43, z. 2.

Česnys G., Urbanavičius V. Diktarų (Anykščių raj.) senkapis.—AETL 1976—1977 metais, 1978.

Česnys G., Urbanavičius V. Materials on the

historical demography of Lithuania in the 14th—18th cc.—Anthropologie (Praha), 1978, t. 3.

Cilvinaitė M. Gimdyvės ir jų higiena.—GK, 1940, Nr. 2—3 (26—27).

Danilaitė E. Egliškių, Kretingos raj., pilkapių tyrinėjimai 1969 m.—AETL 1968 ir 1969 metais, 1970.

Daugudis V. Aukštadvario piliakalnio įtvirtinimai ir pastatai.—MAD, A 1(12), 1962.

Daugudis V. Stakliškių lobis. V., 1968.

Daugudis V., Stankus J. Sauginių piliakalnio tyrinėjimai.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974.

Daukantas S. Raštai. V., 1976. T. 1.

Dąbrowski J. Zabytki metalowe epoki brązu między dolną Wisłą a Niemnem. Wrocław—Warszawa—Kraków, 1968.

Eickstedt E. F. von. Rassenkunde und Rassengeschichte der Menschheit. Stuttgart, 1938. Bd. 1.

Engel C. Vorgeschichte der altpreussischen Stämme. Königsberg.

Engel C. Festschrift... zu Insterburg, 1935, H. 9.

Gabriūnaitė K. Iš amžių glūdomos. Raudondvaris. K., 1969.

Gejvall N.-G. Westerhus, Medieval Population and Church in the Light of Skeletal Remains. Lund, 1960.

Götze A. Hügelgräber bei Eglien-Niclau, Kreis Memel.—Prussia Ber., 1914, H. 23.

Guldberg G. Anatomisk-antropologiske undersøgelser af de lange extremitetknobler fra Norges befolkning i oldtid og middelalder (Videnskabselskabets Skrifter, I. Matematisk-naturvis. Klasse, 1901, Nr. 2). Christiania, 1901.

Heym W. Eine baltische Siedlung der frühen Eisenzeit am „Kleinen See“ bei Kl. Stärkenau (Westpreussen).—Mannus, 1937, Nr. 29.

Heym W. Ein Skelettgrab der frühen Eisenzeit in Daulen-Luisensegen, Kreis Rosenberg.—Gothiskanza, 1940, Nr. 2.

Henneberg M. Notes on the reproduction possibilities of human prehistorical populations.—PA, 1975, t. 41, z. 1.

Henneberg M., Strzałko J. Wiarogodność oszacowania dalszego przeciętnego trwania życia w badaniach antropologicznych.—PA, 1975, t. 41, z. 2.

Hilcerówna Z. Ostrogi polskie z X—XIII wieku. Poznań, 1956.

Jablonskis I. Pasakoja Padvarių pilkapiai.—Švyturys, 1976 spalio 12.

- Jurginis J. Baudžiaivos įsigalėjimas Lietuvoje. V., 1962.
- Kaczanowski K. Czaszki z cmentarzy przy kościele Mariackim w Krakowie (XV—XVIII w.) — PA, 1965, t. 71.
- Kaliszewska-Drozdowska M. D. Czaszki z cmentarza przy kościele św. Trójcy w Czaplunku, powiat Szczecinek. — PA, 1967, t. 33, z. 1.
- K. Ig. Kirvelninkai. — GK, 1934, Nr. 2.
- Kostrzewski J. Wielkopolska w czasach przedhistorycznych. Poznań, 1923.
- Kostrzewski J. Skarby i luźne znaleziska metalowe od eneolitu do wczesnego okresu żelaza z górnego i środkowego dorzecza Wisły i górnego dorzecza Warty. — Prz. Arch., 1964, t. 15.
- Kretschmer A. Die Trachten der Völker. Leipzig, 1906.
- Kriauza A. Vaikai ir jų auginimas Kupiškio apylinkėje. — GK, 1943, Nr. 31.
- Kruczkiewicz B. Royzysz. Jego żywot i pisma. Kraków, 1897.
- Kulikauskas P. Žalvario amžiaus pilkapiai Kurmaičiuose. — GK, 1943, Nr. 31.
- Kulikauskas P. Kurmaičių kapinynas. — LAP. V., 1968.
- Kulikauskas P. Paveisininkų, Lazdijų raj., piliakalnis ir jo tyrinėjimai. — Istorija, XI, 1970.
- Kulikauskienė R. žr. Volkaitė-Kulikauskienė R.
- Kuncienė O. XIII—XIV m. e. amžių plokštinis kapinynas Pušaloto kaime, Molėtų raj. — MAD, A 1(14), 1963.
- Kuncienė O. Prekybiniai ryšiai IX—XIII amžiais. — LGKR. V., 1972.
- Kuncienė O. Sarių senkapio (Svenčionių raj.) 1970—1971 m. tyrinėjimai. — AETL 1970 ir 1971 metais. V., 1972a.
- Kuncienė O. XIII—XV amžių rytų Lietuvos moterų galvos papuošalai. — MAD, A 3(48), 1974.
- Lisanka A. Mankaviškių kapinyno (Kaišiadorių raj.) tyrinėjimai 1971 m. — AETL 1970 ir 1971 metais, 1972.
- Makarenka M. Zabytki przedhistoryczne gub. Kowieńskiej. KL. 2, 1910.
- Martin R., Saller K. Lehrbuch der Anthropologie. Stuttgart, 1957—1959. Bd. 1—3.
- Merkevičius A. Sauginių senkapio (Siaulių raj.) tyrinėjimai. — AETL 1972 ir 1973 metais, 1974.
- Miszkievicz B. Analiza antropologiczna średniowiecznej ludności z Pawłowa, pow. Przebnicki (XV—XVII w. n. e.). — PA, 1968, t. 76.
- Miszkievicz B. Analiza antropologiczna materiałów kostnych z ostrova Tumskiego (katedra Wrocławska) z XVI—XVIII w. — MPA, 1974, t. 88.
- Modrzevska K. Długość trwania życia weznośnośredniowiecznych mieszkańców Podlasia. — Człowiek w czasie i przestrzeni, 1958, t. 1, z. 2.
- Moor H. Neue Funde der Bronze und frühen Eisenzeit im Estland. — OESA, 1937, 1.
- Moszyński K. Kultura ludowa Słowian. Warszawa, 1967. T. 1.
- Mutzel H. Vom Lendenschurte zur Modetracht. Berlin, 1925.
- Nadolski A. Studia nad uzbrojeniem polskim z X, XI, XII wieku. Łódź, 1954.
- Nakaitė L. Miniatūrinės IX—XIII amžių įkapės Lietuvoje. — MAD, A 2(17), 1964.
- Nakaitė L. Sidabro naudojimas II—XIII amžiais Lietuvoje dirbiniams puošti. — MAD, A 1(16), 1964a.
- Nakaitė L., Merkienė R. Respublikos archeologų ir etnografų ataskaitinė konferencija. — Lietuvos istorijos metraštis, 1973.
- Naudužas J. Siaulių miesto archeologiniai paminklai. — ILKI. V., 1959. T. 2.
- Navickaitė-Kuncienė O. žr. Kuncienė O.
- Navickas K. Vilniaus gyventojų apavas XIII—XIV a. — ILKI. V., 1964. T. 4.
- Odoj R. Sprawozdanie z prac wykopaliskowych w miejscowości Równina Dolna, pow. Kętrzyn. — WA, 1956, t. 23, z. 2.
- Odoj R. Sprawozdanie z prac wykopaliskowych przeprowadzonych w Równinie Dolnej, pow. Kętrzyn w 1956—1957 r. — Rocznik Olsztyński, 1958, t. 1.
- Okulicz J. Pradzieje ziem prusskich od późnego paleolitu do VII w. n. e. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1973.
- Popovici J., Udrescu M. St. Date demografice asupra unor populații medievale din Cimpia Română in secolele XIV—XVIII. — Studii și cercetari antropolici, 1974, vol. 11, Nr. 1.
- Puzinas J. Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys. — Senovė, 1938, Nr. 4.
- Puzinas J. Ankstyvojo geležies amžiaus kapas, surastas Kurmaičiuose, Kretingos vls. — Vytauto Didžiojo Kultūros muziejaus metraštis, 1941, Nr. 1.
- Rajewski Z. Biskupin-osiedle obronne wspólnot pierwotnych sprzed 2500 lat. Warszawa, 1970.
- Rath-Vegh I. Historia Ludzkiego szaleństwa. Warszawa, 1973.
- Sadauskaitė-Mulevičienė I. Lietuvos X—XVI amžių kapinynų keramika. — MAD, A 2(19), 1965.
- Schoett L. Zur Körperhöhe der hochmittlelichen Reckahner Landbevölkerung. — Mitteilungen der Arbeitsgruppe Anthropologie der Biologischen Gesellschaft in der DDR, 1962, Nr. 4.
- Sjøvold T. On some measures of distance or divergence between populations. — Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, 1976, Nr. 13.
- Stankus J. Geležies dirbinių gamyba ir kalvystės lygis Lietuvoje XIV—XVI amžiais (1. Žemaitija). — MAD, A 2(51), 1975.
- Stloukal M. Recherches paléodémographiques en Tchécoslovaquie. — Historická demografie (Praha), 1974, t. 7.
- Stloukal M., Hanáková H. Antropologický výzkum pohřebišť ze 7.—8. století v Zelovcích. — Slovenská archeologia, t. 22, Nr. 1.
- Strzykowski M. Kronika Polska, Litewska i Zmódzka. Warszawa, 1846. T. 1.
- Strzałko J. Metody rekonstrukcji wzrostu człowieka na podstawie pomiarów szkieletu. — PA, 1971, t. 38, z. 2.
- Suchey J. M. Biological Distance of Prehistoric Central California Populations Derived from Non-Metric Traits of the Cranium. Dissertation. University of California, Riverside, 1975.
- Szukiewicz W. Kurhany kamienne w pow. Lidzkiem (gub. Wileńska). — Światowit, t. I B.
- Tarasenka P. Lietuvos archeologijos medžiaga. K., 1928.
- Tischler O. Ostpreussische Grabhügel. — Schriften, 1889, Nr. 29.
- Urbanavičius V. Laidosena Lietuvoje XIV—XVII amžiais. — MAD, A 3(22), 1966.
- Urbanavičius V. Šlapgirio kaimo (Kelmės raj.) senkapis. — MAD, A 1(23), 1967.
- Urbanavičius V. XV—XVII amžių monetos Lietuvos kapinyuose. — MAD, A 2(24), 1967a.
- Urbanavičius V. Rumšiškėnai XIV—XVI amžiais. V., 1970.
- Urbanavičius V. Piktagalio senkapis. — MAD, A 1(38), 1972.

- Urbanavičius V. Skrebinų senkapio (Jonavos raj.) tyrinėjimai 1970 m.—AETL 1970 ir 1971 metais, 1972 a.
- Urbanavičius V. Liepiniškių senkapio (Utenos raj.) tyrinėjimai 1971 m.—AETL 1970 ir 1971 metais, 1972b.
- Urbanavičius V. Uliūnų senkapio (Panevėžio raj.) tyrinėjimai 1971 m.—AETL 1970 ir 1971 metais, 1972c.
- Urbanavičius V. Senųjų tikėjimų relikvai Lietuvoje XV—XVII amžiais (2. Pagonybės liekanos Pakalniškiuose XVI—XVII amžiais).—MAD, A 4(49), 1974.
- Urbanavičius V. Senųjų tikėjimų relikvai Lietuvoje XV—XVII amžiais (1. Pagoniškiųjų laidojimo papročių nykimas rytų Lietuvoje).—MAD, A 3(48), 1974a.
- Urbanavičius V. Jonelaičių senkapis.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974b.
- Urbanavičius V. Jakštaičių (Siaulių raj.) senkapis.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974c.
- Urbanavičius V. Jakštaičių—Meškių (Siaulių raj.) senkapio kasinėjimai 1973 m.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974d.
- Urbanavičius V. Senųjų tikėjimų relikvai Lietuvoje XV—XVII amžiais (3. Laidojimo papročiai Uliūnuose XVI—XVIII amžiais).—MAD, A 1(50), 1975.
- Urbanavičius V. Sunaikintos kalvinistų bažnyčios Gėluvoje archeologiniai tyrinėjimai.—Kn.: Religinės kovos ir erezijos Lietuvoje. V., 1977.
- Urbanavičius V. Jakštaičių—Meškių (Siaulių raj.) kapinyno tyrinėjimai.—AETL 1974 ir 1975 metais, 1978.
- Wagner K. Mittelalter-Knochen aus Oslo. Eine Untersuchung 3534 langer Extremitätenknochen nebst 73 ganzer Skelette (Norske Videnskaps—Akademi i Oslo. I. Mat.—naturvis. Klasse, 1926, № 7). Oslo, 1927.
- Valatka V. Gintališkės kapinyno, Plungės raj., tyrinėjimai 1968—1969 m.—AETL 1968 ir 1969 metais, 1970.
- Valatka V. Skėrių (Mažeikių raj.) švedkapis.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974.
- Varnas A. Gintaro dirbiniai Lietuvoje IX—XIII a.—Jaunųjų istorikų darbai. V., 1976.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. IX—XII amžių kalavijai Lietuvoje.—ILKI. V., 1964. T. 4.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Dar vieną archyvinį žemės puslapį atvertus.—Raudonoji vėliava (Varėna), 1969 liepos 29.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Lietuviai IX—XII amžiais. V., 1970.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Krūminių kapinyno, Varėnos raj., tyrinėjimai 1969 m.—AETL 1968 ir 1969 metais, 1970a.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Lietuvos kario žirgas. V., 1971.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Prekybiniai senųjų lietuvių ryšiai su senąja Rusia Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse.—Lietuvos istorijos metraštis, 1971a.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Punios piliakalnis. V., 1974.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. Maišiagalos piliakalnio tyrinėjimai 1972 ir 1973 m.—AETL 1972 ir 1973 metais, 1974a.
- Zilinskas J., Masalskis R. Senojo geležies periodo Lietuvos gyventojų kaukolių studija.—Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto darbai, 1937, t. 4.
- Zilinskas J., Jurgutis A. Crania Lithuanica (XX amžiaus ir iškastinės lietuvių kaukolės).—Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto darbai, 1939, t. 5.
- Алексеев В. П. Происхождение народов Восточной Европы. М., 1969.
- Алексеев В. П. и Дебец Г. Ф. Краниметрия. Методика антропологических исследований. М., 1964.
- Алексеева Т. И. Этногенез восточных славян. М., 1973.
- Ванкина Л. Новейшие находки эпохи бронзы на территории Латвийской ССР.—СА, 1960, № 3.
- Великанова М. С. Палеоантропология Прутско-Днестровского междуречья. М., 1975.
- Волкайте-Куликаускаене Р., Куликаускас П. Раскопки древнего поселения в местности Наркунай.—АО 1975 года, 1976.
- Гармус А. К. Возможности идентификации личности по костям голени. Автореф. дисс. Каунас, 1974.
- Герасимов М. М. Восстановление лица по черепу. М., 1955.
- Горюнова Е. М. Этническая история Волго-Окского междуречья.—МИА, 1961, № 94.
- Граудонис Я. Латвия в эпоху поздней бронзы и раннего железа. Рига, 1967.
- Гуревич Ф. Д. Древности Белорусского Понеманья. М.—Л., 1962.
- Денисова Р. Я. Антропология древних балтов. Рига, 1975.
- Зубов А. А. Одонтология. Методика антропологических исследований. М., 1968.
- Кирпичников А. Н. Древнерусское оружие, 2.—Археология СССР. Свод археологических источников, вып. Е1-36. М.—Л., 1966.
- Кирпичников А. Н. Военное дело на Руси в XIII—XV вв. Л., 1976.
- Колчин Б. А. Черная металлургия и металлообработка в Древней Руси.—МИА, № 32, 1953.
- Колчин Б. А. Железообрабатывающее ремесло Новгорода Великого.—МИА, № 65, 1959.
- Корзухина Г. Ф. Из истории древнерусского оружия XI века.—СА. М.—Л., 1950.
- Корзухина Г. Ф. Русские клады IX—XIII вв. М.—Л., 1954.
- Кунцене О. В. Исследования грунтового могильника в Сарай.—АО 1970 года, 1971.
- Левашева В. П. Сельское хозяйство.—Труды ГИМ, т. 32, 1956.
- Мальм В. А., Фехнер М. В. Привески-бубенчики.—Труды ГИМ, вып. 43, 1967.
- Марк К. Вопросы этнической истории эстонского народа в свете данных палеоантропологии.—В кн.: Вопросы этнической истории эстонского народа. Таллин, 1956.
- Медведев А. Ф. Оружие Новгорода Великого.—МИА, 1959, № 65.
- Мовсеян А. А., Мамонова Н. Н., Рычков Ю. Г. Программа и методика исследования анатомии черепа.—Вопросы антропологии, 1975, вып. 51.
- Монгайт А. Л. Салтыховские курганы.—МИА, 1974, № 7.
- Монгайт А. Л. Старая Рязань.—МИА, 1955, № 49.
- Мугуревич Э. С. Восточная Латвия и соседние земли в X—XIII вв. Рига, 1965.
- Найнис И. В. Идентификация личности по проксимальным костям конечностей. Вильнюс, 1972.
- Павлова К. В., Раппопорт П. А. Городище Осовик.—СА, 1973, № 1.

- Покровский Ф. В. Археологическая карта Виленской губернии.— Труды Виленского отделения Московского предварительного комитета по устройству в Вильне IX археологического съезда. Вильна, 1893.
- Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899.
- Сабурова М. А. Женский головной убор у славян.— СА, 1974, № 2.
- Саливон И. И. Палеоантропология Белоруссии и вопросы происхождения белорусского народа (по краниологическим материалам II тыс. н. э.). Автореф. дисс. М., 1969.
- Саливон И. И., Тегако Л. И., Микулич А. И. Очерки по антропологии Белоруссии. Минск, 1976.
- Седова М. В. Ювелирные изделия древнего Новгорода.— МИА, 1959, № 65.
- Спицын А. А. Курганы С.-Петербургской губернии в раскопках Л. К. Ивановского.— МАР, 1896, 20.
- Спицын А. А. Предлагаемые древности Черной Руси.— Записки Русского археологического общества, 1899, т. XI.
- Трофимова Т. А. Черепа из Никольского кладбища.— Ученые записки МГУ, 1941, вып. 63. Антропология.
- Чеснис Г., Папрядкене И. Возможность использования одонтологических признаков для расчетов обобщенного расстояния на примере литовского краниологического материала XIV—XVII вв.— Вопросы антропологии, 1979.
- Шноре Э. Д. Асотское городище.— Материалы и исследования по археологии Латвии. Рига, 1961.
- Шноре Э. Д. Каменный могильник в Лаздыни.— Studia archeologica in memoriam Harri Mooga. Tallin, 1970.
- Штыхов Т. В. Древний Полоцк IX—XIII вв. Минск, 1975.

TRUMPINIMAI

ISTAIGOS

IEM	— Lietuvos TSR Istorijos ir etnografijos muziejus.	LAB	— Kulikauskas P., Kulikauskienė R., Tautavičius A. Lietuvos archeologijos bruožai. V., 1961.
IIAS	— Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Istorijos instituto Archeologijos sektorius.	LAP	— Lietuvos archeologiniai paminklai. Lietuvos pajūrio I—VII a. kapinynai. V., 1968.
KVIM	— Kauno valstybinis istorijos muziejus.	LGKR	— Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I—XIII a. V., 1972.
MMTA	— Lietuvos TSR Kultūros ministerijos Mokslinės-metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archyvas.	LIS, I	— Lietuvos TSR istorijos šaltiniai. V., 1954. T. 1.
VVU	— Vilniaus valstybinis V. Kapšuko universitetas.	LKPS	— Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašas. V., 1973.
	LITERATURA	LLM, I	— Kulikauskienė R., Rimantienė R. Senovės lietuvių papuošalai, I knyga. Lietuvių liaudies menas. V., 1958.
AETL	— Archeologiniai ir etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje... metais. V., 1970, 1972, 1974.	LLM, II	— Lietuvių liaudies menas. Senovės lietuvių papuošalai, II knyga. V., 1966.
Festschrift	— Insterburg — Festschrift 25-jährigen Jubiläums der Altertumsgesellschaft zu Insterburg. Insterburg.	MAD, A	— Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai, Serija A.
GK	— Gimtasai kraštas. Šiauliai, 1934—1943.	Mannus	— Mannus. Zeitschrift für deutsche Vorgeschichte. Leipzig.
Gothiskanza	— Gothiskanza. Blätter für Danziger Vorgeschichte. Leipzig.	MPA	— Materialy i prace antropologiczne.
ILKI	— Iš lietuvių kultūros istorijos. V., 1958, 1959, 1961, 1964, T. 1—4.	OESA	— Õpetatud Eesti seltsi Aastaraamat. Annales litterarum societatis Esthonicae. Tartu.
KL	— Kwartalnik Litewski.	PA	— Przegląd antropologiczny.
LA	— Latvijas PSR Arheologija. Rīga, 1974.	Prussia Ber	— Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia. Königsberg.
LAA	— Lietuvos TSR archeologijos atlasas. V., 1974, 1975, 1978. T. 1, 2, 4.	Prz. Arch.	— Przegląd Archeologiczny. Wrocław.